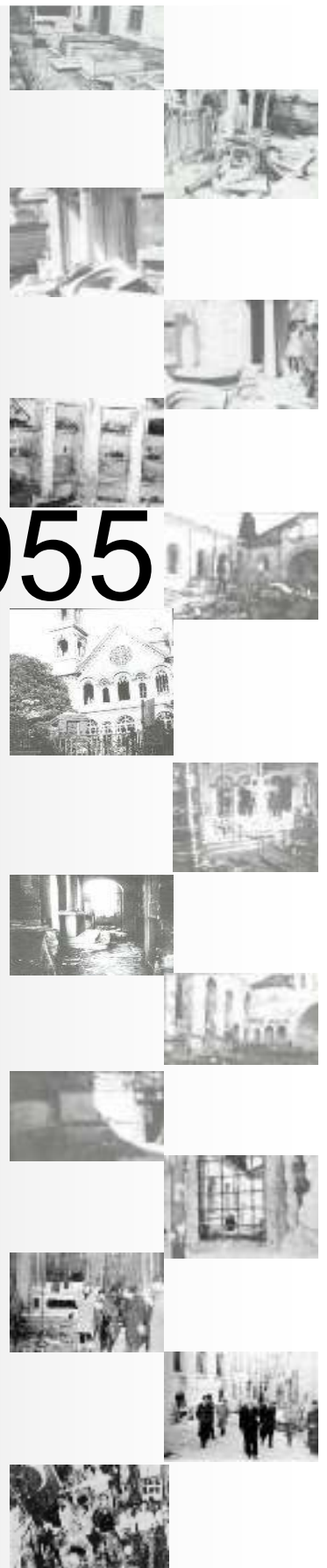

Σεπτεμβριανά 1955

6 & 7 Σεπτεμβρίου 1955

Σεπτεμβριανά 1955

6 ~ 7 Σεπτεμβρίου

Χρονολόγιο

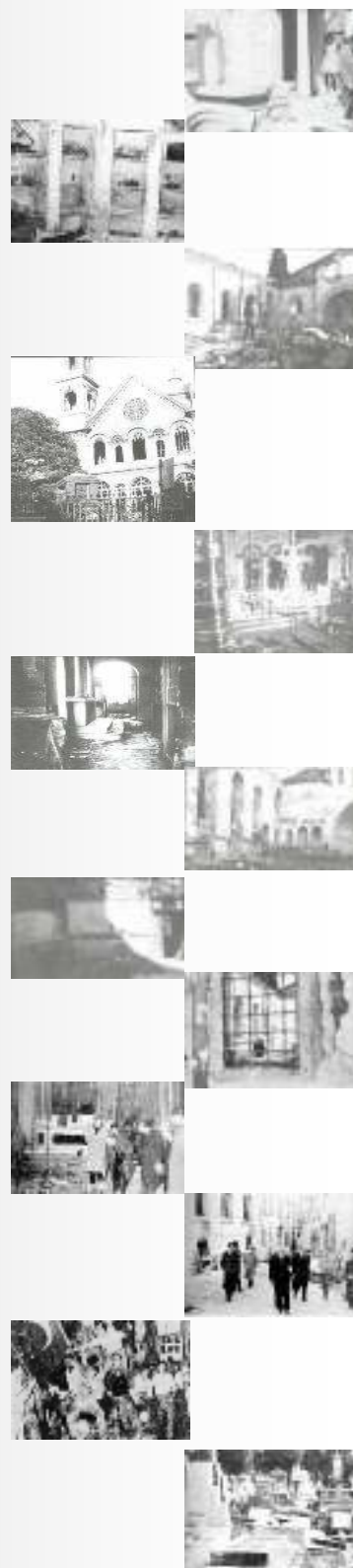
Αίτια

Γενικό ιστορικό

Μαρτυρίες

φωτοκολάζ

πηγές

Χρονολόγιο

5/9/1955

12.30 μμ Τοποθετείται εκρηκτικός μηχανισμός στο προαύλιο του σπιτιού όπου γεννήθηκε ο Κεμάλ Ατατούρκ στην Θεσσαλονίκη. Η Ελληνική Αστυνομία έπειτα από ειδοποίηση Ελλήνων περιοίκων εξουδετερώνει τον μηχανισμό, ενώ ρεπόρτερ τουρκικών εφημερίδων καλύπτουν εκτενώς την είδηση...

18.00 μμ Αναχωρεί απο την πόλη η γυναίκα του Τούρκου προξένου.

Πιάνεται ο Οκτάυ Ενγκίν, που ήταν φοιτητής γιός σκληροπυρηνικού μουσουλμάνου τέως βουλευτή της Ξάνθης...

6/9/1955

09.00πμ Πρωινή έκδοση της Εφημερίδας Istanbul Express αναφέρει ότι το σπίτι του ιδρυτή της Τουρκικής Δημοκρατίας έχει πυρποληθεί (!) απο φανατικούς Έλληνες... φυσικά όπως ήταν επόμενο η εφημερίδα κυκλοφόρησε σε όλη τη χώρα...

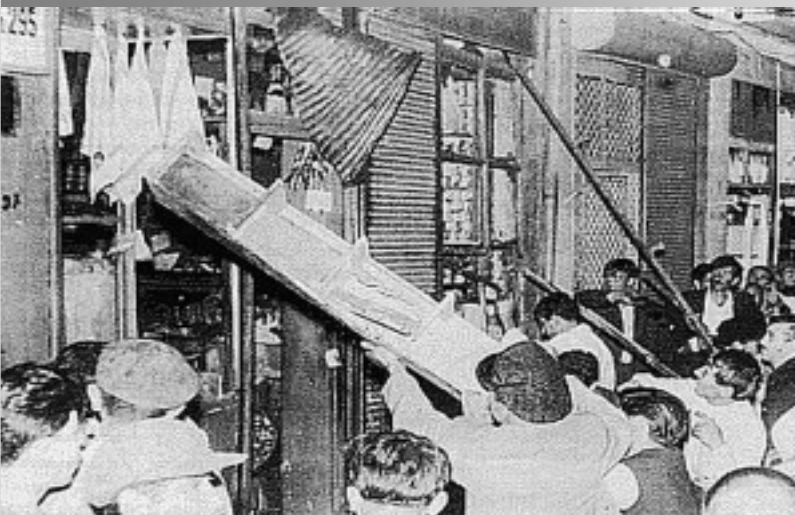
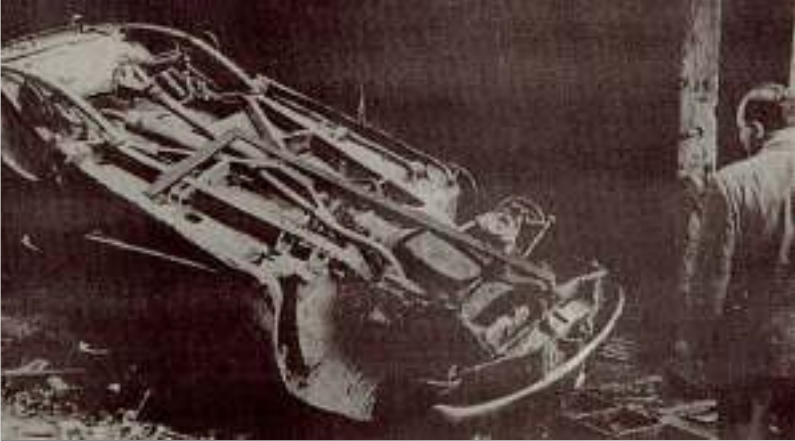

10.00πμ Μεταφορά Τούρκων από περιοχές της Άγκυρας και της Ανατολίας με πούλμαν και αμάξια. Ανοίγουν οι δρόμοι όλης της χώρας. Έγκλειστοι αποφυλακίζονται και φανατικοί -κάπου 25.000 άτομα- μεταφέρονται ομαδικά στην Κωνσταντινούπολη με σκοπό την καταστροφή κτηρίων και περιουσιών που ανήκαν στην Ελληνική Ομογένεια...

18.00 μμ Εκκίνηση πορείας φοιτητών από την πλατεία Ταζίμ. Πρώτη επίσκεψη τους στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας. Η οποία πυρπολήθηκε, τα δε χρυσά της σκεύη κλάπηκαν και τα παγκάρια ανοίχτηκαν από τους φανατικούς. Πρώτες καταστροφές σπιτιών και μαγαζιών γύρω από την πλατεία Ταζίμ...

19.30 μμ Εκτεταμένες καταστροφές σε 25 εκκλησίες μέσα σε μια ώρα (!) καταστροφές σπιτιών καθώς και πρώτοι ομαδικοί βιασμοί...

22.00 μμ αποκλείεται το Οικουμενικό Πατριαρχείο απο τον Τουρκικό Στρατό. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας καθώς και 200 άνθρωποι του Οικουμενικού Πατριαρχείου θεωρήθηκαν υπο καθεστώσ κράτησης για να μην συμβούν εις βάρος τους έκτροπα...

23.30 μμ Έχουν συντελεστεί οι περισσότερες καταστροφές. Παντού καπνοί και πυρκαγιές. Μεγάλες οι καταστροφές και στην Ασιατική πλευρά. Εκφοβισμοί των Φανατικών κατά των Ελλήνων... Η αστυνομία αδρανεί. Διεθνές σοκ απο τα γεγονότα. Η Νομαρχία Κωνσταντινούπολης έπειτα απο τις πρώτες διεθνείς αντιδράσεις αποφασίζει να σταματήσει την επιχείρηση αφού η ίδια την συντόνιζε με τον υπουργό εσωτερικών...

7/9/1955

02.30 πμ Παύση των επιχειρήσεων του φανατικού πλήθους καθώς και διακοπή ρεύματος και φωταερίου...

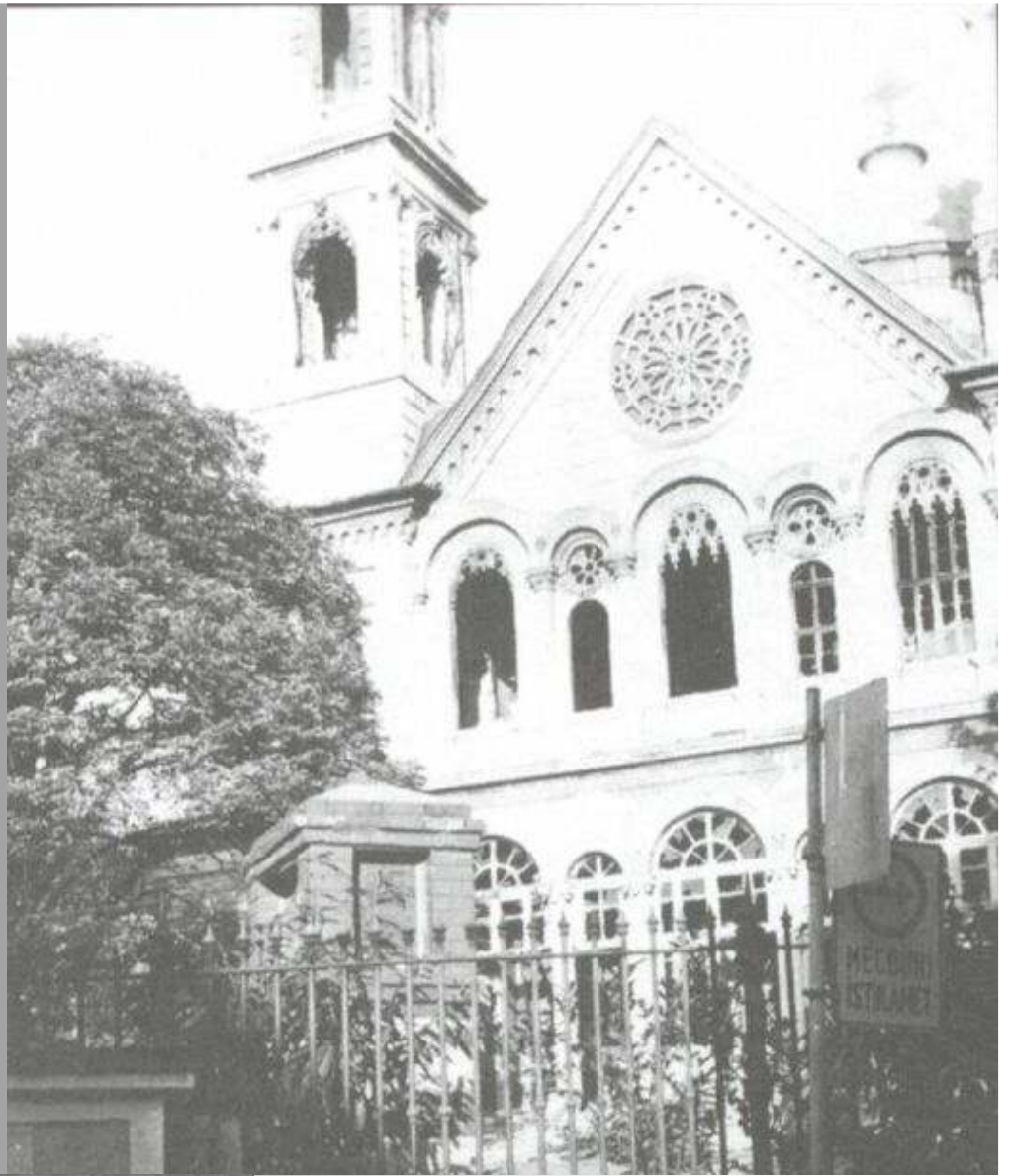
17.00 μμ Επίσκεψη του πρωθυπουργού Μεντερές στις περιοχές που έγιναν τα γεγονότα...

Συνομιλίες με Ομογενείς παράγοντες και δείγμα "συμπάθειας" του πρωθυπουργού... Εκτενείς αναφορές απο τα διεθνή πρακτορεία...

8/9/1955

Συνεχείς ανταποκρίσεις για τα γεγονότα... Καταφθάνουν στην Τουρκία οι επίτροποι του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών...

Ενδιαφέρουσες οι αποτιμήσεις για τις ζημιές... Η Τουρκική πολιτεία τις ανεβάζει σε 50.000 δολάρια ενώ οι Ομογενειακοί σύλλογοι μόνο για τις εκκλησίες αναφέρουν περί τα 60.000 δολάρια ζημιές...

αναλυτικά

Τα «προεόρτια» του δράματος

Το Πογκρόμ του 1955 ήταν το τελευταίο μεγάλο γεγονός που σημάδεψε την νεότερη ιστορία του Ελληνισμού της Τουρκίας.

Η αφορμή των γεγονότων της 6ης και 7ης Σεπτεμβρίου 1955 οδηγεί στην Κύπρο. Στην Κύπρο, που από τον Απρίλιο του 1955, η ΕΟΚΑ, έχει κηρύξει ένοπλο επαναστατικό αγώνα εναντίον της Βρετανίας μετά το ναυάγιο όλων των προσπαθειών να πειστεί η Αγγλία να αναγνωρίσει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού. Η Μ. Βρετανία, με τη σειρά της, για να εξυπηρετήσει την απόφασή της να παραμείνει στην Κύπρο με κάθε τρόπο, καθοδηγεί αριστοτεχνικά την Τουρκία, σαν αντίβαρο, βάζοντάς την να διατυπώνει ανύπαρκτες απαιτήσεις της πάνω στο νησί.

Το Πογκρόμ της Κωνσταντινούπολης είχε προσχεδιαστεί όπως αποκαλύφθηκε από αρχεία του State Department (Αμερικανικού Φορέα) που βγήκαν στην δημοσιότητα λίγα χρόνια πριν. Η οικονομική ισχύ που είχε αποκτήσει η ελληνική ομογένεια σε συνδυασμό με την κτηματική της δύναμη, η οποία αν και υπέστη βαρύ πλήγμα κατά τις φορολογίες του 1942-1945, είχε καταφέρει να την αναδείξει σε έναν σοβαρό παράγοντα σε όλη την Τουρκία.

Έτσι το 1955 καθώς το Κυπριακό ήταν πρώτης προτεραιότητας ζήτημα για την Τουρκία, το μοναδικό αποκούμπι που θα μπορούσε να πιέσει την Ελλάδα ήταν η ελληνική μειονότητα της οποίας τα μέλη ήταν έντιμα και πάντα τηρούσαν τους νόμους χωρίς να δημιουργούν προβλήματα στις αρχές.

Στις αρχές Αυγούστου 1955, και ενώ συνεχιζόταν η μάχη για την διεθνή αναγνώριση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού, η Αγγλία έχει καταστρώσει τα σχέδιά της. Συγκαλεί στο Λονδίνο τριμερή διάσκεψη για το Κυπριακό με την συμμετοχή της Αγγλίας, Ελλάδος και Τουρκίας (!), παρ' όλο που η Τουρκία έχει πουλήσει την Κύπρο στους Άγγλους από το 1878 και έχει αναγνωρίσει, με το άρθρο 20 της Συνθήκης της Λωζάννης, με τον πλέον πανηγυρικό και κατηγορηματικό τρόπο, την πλήρη έλλειψη οποιουδήποτε δικαιώματός της στην Κύπρο. Η Μ. Βρετανία θέλει όμως να πετύχει την ενεργό ανάμειξη της Τουρκίας σαν βασικού παράγοντα στο Κυπριακό και ο πιο διπλωματικός τρόπος είναι η σύγκληση μιας τριμερούς διάσκεψης με την συμμετοχή της Τουρκίας.

Η Αγγλία ήταν η αποικιοκρατική δύναμη της χώρας, η Ελλάδα είχε δικαιώματα επειδή το 82% του πληθυσμού της Νήσου ήταν εθνικά Έλληνες και η Τουρκία είχε αρχίσει να εκδηλώνει ενδιαφέρον για την μικρή τότε τουρκοκυπριακή μειονότητα της νήσου στην οποία δώθηκαν δικαιώματα ίσης (!) κοινότητας παρ' ότι δεν υπήρξε έστω και επίσημα αριθμητική ισοψηφία.

Η Αγγλία για να μπορέσει να εκβιάσει την Ελλάδα ώστε να μην περάσει καν το ενδεχόμενο ένωσης της νήσου με την ηπειρωτική Ελλάδα (ένα πολύ σοβαρό σενάριο της εποχής που θα συζητούσαν οι Άγγλοι) έδωσε το δικαίωμα στην Τουρκία να χρησιμοποιήσει την εθνική ελληνική μειονότητα της οποίας τα δικαιώματα απορρέουν από την Συνθήκη της Λωζάννης και είχε τα ίδια δικαιώματα της μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης.

Η Αγγλία όπως φάνηκε στην συνέχεια βοήθησε στην διασπορά ψευδών ειδήσεων το καλοκαίρι του 1955 δίνοντας χέρι βοήθειας στην Τουρκία η οποία έψαχνε αφορμή για να ζυπνήσει την εθνική συνείδηση των Τούρκων οι οποίοι είχαν βυθιστεί σε οικονομική κρίση.

Η Ελλάδα ζει το βουβό δράμα της. Ο πρωθυπουργός Αλέξανδρος Παπάγος έχει καταρρεύσει από μία σοβαρή ασθένεια που τον έχει καταστήσει ανίκανο να κυβερνήσει. Οι δύο αντιπρόεδροι Παν. Κανελλόπουλος και Στέφανος Στεφανόπουλος που ασκούν την εξουσία, δεν έχουν τη δυνατότητα πρωτοβουλιών. Έτσι η Ελλάδα πέφτει στην αγγλική παγίδα και αποδέχεται τη συμμετοχή της στην Τριμερή Διάσκεψη του Λονδίνου που επισημοποιεί την τουρκική ανάμειξη στο Κυπριακό.

Στις 29 Αυγούστου 1955, στο μέγαρο Λάγκαστερ Χάουζ του Λονδίνου, αρχίζει η τριμερής διάσκεψη. Μια μέρα νωρίτερα, ο Βρετανός Υπουργός Εξωτερικών Χάρολντ Μακ Μίλαν στέλνει κρυπτογραφημένο μήνυμα στον Τούρκο ομόλογό του Φατίν Ρουστού Ζορλού, συμβουλευόντας τον πως πρέπει να προχωρήσει σε «εντονώτερη δράση» για να αποδειχθεί η τουρκική αποφασιστικότητα στην περιφρούρηση των συμφερόντων της.

Το απόγευμα της 5ης Σεπτεμβρίου ο Τούρκος Υπουργός των Εξωτερικών συγκαλεί συνέντευξη τύπου και ανακοινώνει με μια διάχυτη υπεροψία που του χαρίζει η βρετανική υποστήριξη: «Η Κυβέρνησή μου, δηλώνει, έπαψε να ενδιαφέρεται για την παρούσα διάσκεψη. Παύουμε τη συμμετοχή μας. Ο λόγος είναι ότι θεωρούμε απαράδεκτο το Ελληνικό αίτημα για αυτοδιάθεση της Κύπρου. Αν η Ελλάδα επιμένει, ας διαλέξει μεταξύ της Κύπρου και της φιλίας μας!»

Η βρετανική διπλωματία, με μια μοναδική τέχνη, εξάπτει τον τουρκικό φανατισμό, διεγείρει τον μόνιμα υποβόσκοντα σωβινισμό και οδηγεί κυβέρνηση και αντιπολίτευση σε μια ανθελληνική υστερία. Η Κύπρος που λίγα μόλις χρόνια νωρίτερα ήταν ανύπαρκτη για την Τουρκία και που την έβρισκε στο γεωγραφικό χάρτη με δυσκολία, έγινε ξαφνικά το κυρίαρχο θέμα που απασχολούσε τις εξαθλιωμένες λαϊκές μάζες. Η Τουρκία, πάντα με τη βρετανική καθοδήγηση, πλημμυρίζει με τις οργανώσεις «Η Κύπρος είναι Τουρκική» και ο αρχηγός της οργάνωσης Χικμέτ Μπιλ, δημοσιογράφος της Χουριέτ, αναδεικνύεται σε ένα καταπληκτικό έμπορο του φανατισμού και του κιτρινισμού.

Η εφημερίδα του, η «Χουριέτ», από 11.000 φύλλα κυκλοφορία που είχε όταν πρωτοκυκλοφόρησε το 1948, ζετινάχτηκε με μια πύρινη ανθελληνική αρθρογραφία, στις 600.000 φύλλα ημερησίως! Το παράδειγμα, όπως ήταν φυσικό, ακολούθησαν και οι υπόλοιπες Τουρκικές εφημερίδες που, ξεπερνούσαν η μια την άλλη σε παραπληροφόρηση και ανθελληνικές υπερβολές, με αποτέλεσμα να χτίζεται σταδιακά στις λαϊκές μάζες ένα έντονο ανθελληνικό μένος.

Η προβοκάτσια-αφορμή και ο πρώτος αναβρασμός Η ενορχηστρωμένη επιδρομή, ξεκίνησε «δοκιμαστικά» στις 28 Αυγούστου του 1955, όταν την ώρα της Θείας Λειτουργίας, ομάδα 20 Τούρκων, υπό τα βλέμματα της αστυνομίας, όρμησε και κατέστρεψε τους Ι. Ναούς Παναγίας Νεοχωρίου και Ταξιαρχών Στενής. Ο εφιάλτης όμως δεν είχε αρχίσει καν ακόμη. Έπρεπε πρώτα να δοθεί μια σπουδαία παράσταση, να σκηνοθετηθεί ένα ικανό ερέθισμα που να «δικαιολογούσε» τους δασκαλεμένους «όχλους», να στηθεί μια προβοκάτσια και για αυτό ακριβώς διαλέχτηκε η Θεσσαλονίκη, που φέρνει στους Τούρκους συνειρμούς για τον Κεμάλ τους, τον αδίστακτο σφαγέα του άμαχου Μικρασιατικού Ελληνισμού!

Τα μεσάνυχτα της 5ης προς την 6η Σεπτεμβρίου, αρχίζει η εφαρμογή ενός σατανικού σχεδίου που απέβλεπε αφ' ενός μεν στο να δείξει την δήθεν «αγανάκτηση» του τουρκικού λαού για τις Ελληνικές απόψεις, αφ' ετέρου δε στο να ξεριζώσει, άπαξ δια παντός, τον εναπομείναντα Ελληνισμό της Κωνσταντινούπολης.

Στον κήπο του σπιτιού, όπου γεννήθηκε ο Κεμάλ Ατατούρκ, στην Θεσσαλονίκη, τοποθετείται βόμβα που δεν προκάλεσε βέβαια καμιά ζημιά πέρα απ' τα τζάμια μερικών παραθύρων που έσπασαν. Η Ελληνική Αστυνομία έπειτα απο ειδοποίηση Ελλήνων περιοίκων εξουδετερώνει τον μηχανισμό, ενώ ρεπόρτερς τουρκικών εφημερίδων καλύπτουν εκτενώς την είδηση...

Το Υπουργείο Βορείου Ελλάδας, με ανακοίνωσή του επισήμαινε ότι με την πράξη αυτή, που προερχόταν από Τούρκους, προετοιμαζόταν η μεγάλη επίθεση εναντίον των Ελλήνων της Μικράς Ασίας.

Σύμφωνα με την ανάκριση, ο φοιτητής αυτός μετέφερε, λίγες μέρες πριν από την έκρηξη, από την Τουρκία τρία καπούλια, από τα οποία εξερράγη μόνο το ένα. Και οι δυο Τούρκοι παραδέχτηκαν τα όσα έκαμαν.

Τη βόμβα, σύμφωνα με το βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης που βγήκε στις 17 Δεκεμβρίου 1955, τοποθέτησε ο φύλακας του κτιρίου Χασάν Μεχμέτογλου και την παρέλαβε από τον φοιτητή Οκτάι Ενγκίν. Με το βούλευμα αυτό, που θυροκολλήθηκε στο τουρκικό Προξενείο Θεσσαλονίκης, οι Τούρκοι αυτοί κατονομάζονταν ως αυτουργοί της έκρηξης, ενώ οι δυο πρόξενοι της Τουρκίας στη Θεσσαλονίκη ως οι ηθικοί αυτουργοί. Όλοι παραπέμπονταν να δικαστούν για παράνομη κατοχή εκρηκτικών υλών και για παράβαση των άρθρων του Ποινικού Κώδικα για διατάραξη των διπλωματικών σχέσεων με ξένη χώρα.

Ειδικότερα, ο ίδιος ο Τούρκος κλητήρας του προξενείου τελικά ομολόγησε ότι αυτός τοποθέτησε την βόμβα, την οποία του έδωσε ένας Έλληνας μουσουλμάνος από την Κομοτηνή, ο Οκτάι Ενγκίν.

Την ίδια ημέρα συλλαμβάνεται ο Οκτάι, ο οποίος ομολογεί την τρομοκρατική και προβοκατόρική πράξη του. Ο Οκτάι Ενγκίν ήταν φοιτητής και μάλιστα στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης! Η Ελληνική πολιτεία τον είχε βοηθήσει να εισαχθεί χωρίς εξετάσεις πλήττοντας συνταγματικές αρχές και εκείνος για ανταμοιβή, αποφάσισε να συνεργαστεί με την Τουρκία (με έξοδα της οποίας σπούδαζε), σε βάρος της χώρας, που τον είχε σαν ένα ακόμα παιδί της και πολύ καλύτερα. Ο πατέρας του δε, ήταν δάσκαλος στη Θράκη, στο μουσουλμανικό χωριό Σαλμώνη και υποψήφιος βουλευτής στον Νομό Ροδόπης με το ελληνικό Κόμμα των Φιλελευθέρων (1952). Ο

Οκτάι μετά την ομολογία του αποφυλακίστηκε με εγγύηση(;) και λίγο αργότερα ο τότε Τούρκος Πρόξενος της Κομοτηνής Αχμέτ Ουμάρ, τον φυγάδευσε με το αυτοκίνητό του στην Τουρκία, έχοντάς τον κρυμμένο στο πορτ-μπαγκάζ!

Το τουρκικό κράτος, τον ανέβασε στα υψηλά δημόσια αξιώματα της τουρκικής μηχανής, τιμώντας όσο κανέναν τον προβοκάτορα κατάσκοπο, κάνοντάς τον Γενικό Διευθυντή της Κρατικής Ασφάλειας (!) και αργότερα Νομάρχη Νεάπολης Καππαδοκίας!

Δυστυχώς, η νέα ελληνική Κυβέρνηση, υπό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, δεν προχώρησε στη δίκη. Έγινε, μάλιστα, έφεση κατά του βουλεύματος, που έγινε δεκτή από το Εφετείο, το οποίο και διέταξε νέες ανακρίσεις.

Απαραίτητη σημείωση: τρεις ημέρες πριν τον χαλασμό, η γυναίκα του Τούρκου Προξένου στη Θεσσαλονίκη κάλεσε στις 3 Σεπτεμβρίου φωτογράφο, για μερικές φωτογραφίες του εξωτερικού χώρου του Προξενείου και του παρακείμενου και φερόμενου ως σπιτιού του Κεμάλ, που βρίσκεται στον περίβολό του. Στις 6-9-55, πήρε μαζί της τις φωτογραφίες για «ενθύμιον» και αναχώρησε για την Τουρκία.

Η συνέχεια του σχεδίου εξελίχτηκε στην Κωνσταντινούπολη και στη Σμύρνη. Έγκλειστοι αποφυλακίζονται και φανατικοί -κάπου 25.000 άτομα- μεταφέρονται ομαδικά στην Κωνσταντινούπολη, έναντι αμοιβής 6 δολαρίων.

Στις 6 το απόγευμα της 6ης Σεπτεμβρίου 1955, άρχισαν να συγκεντρώνονται στην πλατεία Ταζίμ της Κωνσταντινούπολης φοιτητές και πολίτες, μεταξύ των οποίων και αρκετές εκατοντάδες αστυνομικοί με πολιτικά.

Σε λίγο κυκλοφορεί στο σημείο της συγκέντρωσης το έκτακτο παράρτημα της εφημερίδας «Ισταμπούλ Εξπρές» (που από την μεγάλη ανυπομονησία της έθεσε σε κυκλοφορία την έκτακτη έκδοσή της μισή ώρα πριν από την έκρηξη της βόμβας!!!) με το προβοκατόρικο, αναληθές και ψεύτικο χωρίς διασταυρώσεις δημοσίευμα: «Καταστράφηκε το σπίτι του πατέρα μας με βόμβα» έγραφε ο τεράστιος τίτλος της παραπληροφόρησης και το κείμενο περιέγραφε φανταστική καταστροφή του σπιτιού του Κεμάλ Ατατούρκ και του Τουρκικού Προξενείου στη Θεσσαλονίκη. Η «είδηση» συνοδεύονταν και από φωτογραφίες, που όλως τυχαίως ήταν αυτές, που επίσης τυχαίως, είχε πάρει τρεις μέρες πριν από την έκρηξη η γυναίκα του Προξένου! Μονταρισμένες οι περισσότερες έδειχναν την οικία του Κεμάλ να καίγεται που όμως από την έκρηξη δεν δημιουργήθηκε πυρκαγιά.

Σε άλλο εξώφυλλο δημοσίευμα, η εφημερίδα Μιλιέτ στις 6/9/1955 καλεί τους πατριώτες Τούρκους να αναλάβουν δράση κατά των Ελλήνων στη Πόλη!
Εξωφρενικό ήταν επίσης το γεγονός ότι το διεθνές πρακτορείο BBC του Λονδίνου, ανήγγειλε την έκρηξη, μισή ώρα πριν αυτή πραγματοποιηθεί!

Σε λίγο, από τους γύρω δρόμους στους οποίους υπήρχαν σταθμευμένα στρατιωτικά αυτοκίνητα και άλλα τροχοφόρα, άρχισαν να κατεβαίνουν άτομα του τουρκικού υποκόσμου μαζί με Λάζους, Τσέτες και άτομα άλλων φυλών που είχαν μεταφερθεί απ' τα βάθη της Ανατολής. Το σύνολο του όχλου εκτιμήθηκε περίπου στα 50.000-100.000 άτομα. Στην συνέχεια αφού τους μοίρασαν ρόπαλα, ζύλα καθώς και διάφορα άλλα αντικείμενα όπως μαχαίρια, δοχεία με βενζίνη, αζίνες κλπ, δρώντας υπό την καθοδήγηση της παρακρατικής οργάνωσης «Η Κύπρος είναι Τουρκική», της οποίας επικεφαλής ήταν ο αρχισυντάκτης της Χουριέτ, Χικμέτ Μπιλ και υπό τη διεύθυνση του Τούρκου Υπουργού Εσωτερικών Ναμίκ Γκεντίκ, που συντόνιζε την επιχείρηση από τη Νομαρχία της Κωνσταντινούπολης, άρχισαν να σκορπίζουν σε όλη την Κωνσταντινούπολη. Το αντικείμενο ένα: η πρόκληση καταστροφών χωρίς να υπάρξουν ανθρώπινα θύματα...

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποκλείστηκε από 500(!) στρατιώτες με σκοπό την προστασία του καθώς και την περιφρούρηση του από τους φανατικούς (!!!) φιλοπατριώτες οι οποίοι αντιδρούσαν στις απαιτήσεις των Ελληνοκυπρίων καταστρέφοντας ναούς και βλάπτοντας συμπολίτες τους.

Η πρώτη επίσκεψη του όχλου, πραγματοποιείται στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας, η οποία πυρπολήθηκε, τα δε χρυσά της σκεύη εκλάπηκαν και τα παγκάρια ανοίχτηκαν από τους φανατικούς. Πρώτες καταστροφές σπιτιών και μαγαζιών γύρω από την πλατεία Ταξίμ...

Τα συνθήματα «Yikin, kirin, giavourdour» (Σπάστε, γκρεμίστε, είναι γκιαούρης) και «Kahrolsun giavourlar» (Ανάθεμα στους γκιαούρηδες) δонούν την ατμόσφαιρα και ένα μέρος του όχλου κινείται στο Istiklal Caddesi, το περίφημο Πέρα, που στο ένα χιλιόμετρο της διαδρομής του είχε, σαν το πιο φημισμένο εμπορικό κέντρο της Πόλης, 700 περίπου μαγαζιά που το συντριπτικό τους ποσοστό ανήκε σε Έλληνες. Από τους πρώτους στόχους που δέχονται την επίθεση του παθιασμένου όχλου, το καφενείο «Επτάλοφος» στην πλατεία Ταξίμ. Τζάμια, τραπέζια, καρέκλες, μπουφέδες γίνονται συντρίμια και η γιγαντιαία επιδρομή αρχίζει.

Ακολουθούν εκτεταμένες καταστροφές σε 25 εκκλησίες μέσα σε μια ώρα (!), καταστροφές σπιτιών καθώς και πρώτοι ομαδικοί βιασμοί...

Για ευνόητους λόγους αναφέρθηκαν 200 βιασμοί, αλλά από κύκλους της ελληνικής μειονότητας, υπολογίστηκαν σε δύο χιλιάδες οι Ελληνίδες -ηλικίας από 6 μέχρι 90(!) χρονών- που μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο του Βαλουκλή για περίθαλψη. Μερικές από αυτές παραφρόνησαν.

Στο Γενί Σεχίρ, ένα κοριτσάκι εφτά χρονών, βρέθηκε στο διάβα του τουρκικού όχλου, οποίος το περικύκλωσε και το παρέδωσε σε ένα δύσμορφο και σωματώδη αχθοφόρο, με τ παρατσούκλι «γορίλας». Το κτήνος αυτό βίασε την ανυπεράσπιστη μικρή Ελληνοπούλα μπροστά σε όλο τον όχλο, που φώναζε ρυθμικά, με αρρωστημένη λύσσα «Αυτά παθαίνουν οι Γκιαούρηδες».

Σε μια άλλη περίπτωση, βιάστηκε από Τούρκους, έγκυος έξι μηνών, μπροστά στα μάτια, μάλιστα, του άντρα της.

Πολλοί ιερείς εξαναγκάστηκαν να υποστούν περιτομή.

Αποκλείεται το Οικουμενικό Πατριαρχείο από τον Τουρκικό Στρατό. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας καθώς και 200 άνθρωποι του Οικουμενικού Πατριαρχείου θεωρήθηκαν υπό καθεστώς κράτησης για να μην συμβούν εις βάρος τους έκτροπα...

Οι οργανωμένοι «διαδηλωτές» είναι οργανωμένοι συνήθως, σε ομάδες των 20-30 ατόμων και η κάθε ομάδα είναι χωρισμένη σε τρεις μικρότερες υποομάδες. Η πρώτη σπάει με λοστούς τα ρολά, τις πόρτες και τα τζάμια των καταστημάτων. Η δεύτερη αρπάζει και σκορπάει στους δρόμους τα εμπορεύματα και η τρίτη καταστρέφει και λεηλατεί. Αυτές οι ομάδες εκτελούν το φρικιαστικό τους έργο σε μια τεράστια έκταση από τον Βόσπορο ως τη θάλασσα του Μαρμαρά. Οι επικεφαλής των διαδηλωτών με καταλόγους σπιτιών και καταστημάτων των Ελλήνων, που είχαν σημαδευτεί με ευδιάκριτα σήματα, διευθύνουν τις ομάδες των διαδηλωτών.

Πρόκειται για ένα οργανωμένο τυφώνα που σαρώνει τα πάντα στο πέρασμά του. Δεκάδες Έλληνες, πολίτες και κληρικοί, κακοποιούνται. Καταστρέφονται εικόνες, αγιογραφίες και σκεύη ανεκτίμητης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας. Καταστρέφονται ολοσχερώς και τα 26 ελληνικά σχολεία και οι πίνακες γραμμένοι με το τελευταίο μάθημα της μέρας, σκορπάνε στους δρόμους.

Η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, η Μαράσλειος Σχολή, η Μεγάλη του Γένους Σχολή, το Ζάππειο Παρθεναγωγείο και πολλά ακόμα ελληνικά σχολεία, δέχονται την επίθεση του όχλου με απίστευτη μανία.

4.340 ελληνικά καταστήματα καταστρέφονται και λεηλατούνται.

2.600 χριστιανικά σπίτια βρίσκονται στο μάτι του κυκλώνα και παραδίδονται στο μένος και στην πρωτοφανή λύσσα του όχλου. Ρημάζονται κυριολεκτικά τα γραφεία και τα πιεστήρια και των τριών ελληνικών εφημερίδων της Κωνσταντινούπολης.

21 ελληνικά εργοστάσια καταστρέφονται ολοκληρωτικά και οι μηχανές και τα εργαλεία αυτών που βρίσκονται στα παράλια του Βοσπόρου, πετιούνται στη θάλασσα.

110 ελληνικά εστιατόρια και ξενοδοχεία καταστρέφονται, λεηλατούνται ή παραδίδονται στις φλόγες.

Οι Πατριαρχικοί Τάφοι και τα σκηνώματα των μεγάλων ευεργετών του Έθνους, που από το 1850 τοποθετούνται στον αυλόγυρο της Ιεράς Μονής της Ζωοδόχου Πηγής δέχονται την επίθεση του όχλου που με κανιβαλική μανία σπάει τους τάφους, ξεθάβει τα οστά των νεκρών και τα σκορπάει στους δρόμους.

Στο Ελληνικό νεκροταφείο του Σισλί, μια ομάδα διαδηλωτών επί δύο ολόκληρες ώρες καταστρέφει τάφους και σταυρούς, σκάβει τους πιο πρόσφατους και βγάζει έξω τα πτώματα, μαχαιρώνοντας και κομματιάζοντάς τα. Οι θόρυβοι από τα τζάμια, τα έπιπλα και τα είδη που καταστρεφόταν, οι καπνοί από τις φωτιές στα σπίτια, στα καταστήματα και στις εκκλησίες, οι αλαλαγμοί και τα συνθήματα του όχλου, οι κραυγές απελπισίας, ο τρόμος και ο πανικός των θυμάτων της επιδρομής, οι εκατοντάδες βιασμοί, οι δεκάδες των θανάτων αθώων θυμάτων δημιουργούν μια άλλη νύχτα Αγίου Βαρθολομαίου, μια δεύτερη άλωση της Κωνσταντινούπολης.

Στην Ιερά Μονή της Ζωοδόχου Πηγής, γνωστής σαν «Βαλουκλιώτισσα», οι αστυνομικοί και ο νυχτοφύλακας που υποτίθεται ότι την φύλαγαν, καθοδηγούν τον όχλο στην καταστροφή και στη λεηλασία του ιστορικού Μοναστηριού. Ο 90χρονος μοναχός Χρύσανθος Μαντάς βρίσκει τραγικό θάνατο στις φλόγες της φωτιάς που άναψαν για να τον κάψουν. Ο 60χρονος ηγούμενος επίσκοπος Παμφιλίου Γεράσιμος βασανίζεται και τραυματίζεται βαριά στο κεφάλι.

Στα Θεραπιά, η Μητρόπολη Θεραπιάων-Δέρκων παραδίνεται στις φλόγες μαζί με την σπάνια και ανεκτίμητης αξίας βιβλιοθήκη της..

Στο Μέγα Ρέμα, βρίσκεται το σπίτι του Μητροπολίτη Ηλιούπολης Γεννάδιου που είναι ό,τι καλύτερο έχει να επιδείξει το Φανάρι: Κοινωνιολόγος, ιστορικός, θεολόγος και πολυγλωσσικός, μια πνευματική προσωπικότητα που μιλάει 7 γλώσσες και ακτινοβολεί όχι μόνο στον ελληνισμό της Πόλης αλλά σ' ολόκληρο το χριστιανισμό όπου κι αν βρίσκεται. Γι' αυτήν ακριβώς την αξία του ο Γεννάδιος είναι προκαθορισμένος στόχος. Ο όχλος μπαίνει στο σπίτι του και όταν τον εντοπίζει στον επάνω όροφο, τον κακοποιεί βάνανσα και τον ρίχνει απ' τις σκάλες μέχρι, κουτροβαλώντας, να βρεθεί στο ισόγειο.

Ο όχλος καταστρέφει με μανία ό,τι υπάρχει μέσα στο σπίτι μαζί με την πλούσια βιβλιοθήκη που είχε δημιουργήσει ο Γεννάδιος. Στη συνέχεια τον σέρνουν στο δρόμο συνεχίζοντας την κακοποίησή του ώσπου τον εγκαταλείπουν αναίσθητο. Ο Μητροπολίτης Ηλιούπόλεως Γεννάδιος, πεθαίνει λίγα εικοσιτετράωρα μετά τα γεγονότα, έχοντας ήδη, όπως λέγεται, παραφρονήσει.

Πολλοί ιερείς γυμνώθηκαν και διαπομπεύτηκαν στους δρόμους, πιεζόμενοι να φωνάζουν πως «η Κύπρος είναι τουρκική».

Στη Σμύρνη, οργανωμένα στίφη ξεχύνονται στους δρόμους με προκαθορισμένους στόχους:

Στις 9 το πρωί της 7ης Σεπτεμβρίου 1955 λοιπόν, ο «όχλος» βάδισε προς τα εκεί και έκαψε το Ελληνικό Περίπτερο της Διεθνούς Έκθεσης της Σμύρνης και μπροστά στα μάτια των ξένων επισκεπτών και ποδοπάτησε την επίσημη ελληνική σημαία του περιπτέρου, το οποίο στην συνέχεια καταστρέφεται και πυρπολείται..

Ο Τουρκικός «όχλος» κατευθύνθηκε κατόπι στο εκκλησάκι της Αγίας Φωτεινής, που είχε κτιστεί πριν δύο χρόνια για τις ανάγκες των ευλαβών Ελλήνων αξιωματικών, το οποίο η τουρκική μανία κατέστρεψε παντελώς.

Ο δεύτερος στόχος είναι το Γενικό Προξενείο της Ελλάδος στη Σμύρνη που παραδίδεται στις φλόγες μπροστά στο απαθές βλέμμα των Τούρκων φρουρών του. Έντρομος ο Γενικός Πρόξενος καταφέρνει να διαφύγει με την οικογένειά του από την πίσω πόρτα.

Ο επόμενος στόχος, τα σπίτια των Ελλήνων αξιωματικών που υπηρετούσαν στο ΝΑΤΟ. Με καταλόγους που έχουν τις διευθύνσεις τους, οι «διαδηλωτές» επιτίθενται εναντίον τους ρημάζοντας, λεηλατώντας, κακοποιώντας και καίγοντας επίπλα, σπίτια και ελληνικές σημαίες.

Όταν, μετά τα μεσάνυχτα, οι οργανωμένες ομάδες έχουν ολοκληρώσει το έργο τους η Τουρκική Κυβέρνηση ευαρεστείται, επιτέλους, να κηρύξει στρατιωτικό νόμο. Η Νομαρχία Κωνσταντινούπολης έπειτα από τις πρώτες διεθνείς αντιδράσεις αποφασίζει να σταματήσει την επιχείρηση, αφού η ίδια την συντόνιζε με τον υπουργό εσωτερικών...

Πριν από το διωγμό είχε επιβληθεί στους ομογενείς μία εξοντωτική φορολογία της ακίνητης περιουσίας των, το βαρλίκ. Είχαν στείλει στα καταναγκαστικά έργα του Ιτς Καλέ χιλιάδες Έλληνες της Πόλης. Απ' αυτούς ούτε οι μισοί δεν επέστρεψαν... Είχαν επιστρατεύσει εντελώς αδικαιολόγητα και είχαν στείλει χιλιάδες άλλους στα αμελέ-ταμπουρού (στρατόπεδα εργασίας). Τους εξόντωσαν όλους. Είχαν υποχρεώσει τους ομογενείς να αποκτούν Τούρκους συνεταιίρους. Ειδάλλως, τους απειλούσαν ότι θα τους κλείσουν τα καταστήματα και θα τους πετάξουν στον δρόμο. Τους είχαν υποχρεώσει ακόμα να παραιτηθούν από τα προνόμια του Γένους και να υπαχθούν στον νέο Αστικό Κώδικα που είχαν θεσπίσει.

Το σχέδιό τους σημείωσε καταπληκτική επιτυχία. Το σύνολο σχεδόν των ελληνικών περιουσιών καταστράφηκε. Ο ελληνικός πληθυσμός τρομοκρατήθηκε. Οι απειλές για την ζωή των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης τους έκανε να νοιώθουν πώς βρισκόταν σ' ένα απέραντο ναρκοπέδιο.

Τα συνθήματα «Bugun maliniz, yarın kafaniz» (Σήμερα το βιός σας, αύριο το κεφάλι σας) και «Dün seker bayrami, bugün kurban bayrami» (Χθες ήταν η γιορτή του γλυκού, σήμερα είναι η γιορτή της θυσίας), σπέρνουν τον τρόμο και τον πανικό στον θανάσιμα λαβωμένο Ελληνισμό της Πόλης. Το καταλυτικό συναίσθημα της ανασφάλειας παραλύει τις ψυχές όλων. Τα δάκρυα, στα μάτια και στις καρδιές, τρέχουν ασταμάτητα.

Η επόμενη μέρα και οι συνέπειες

Την επόμενη μέρα ο πρωθυπουργός Adnan Mederes επισκέφθηκε τις περιοχές των Ελλήνων και δήλωσε «συντετριμμένος» από τα περιστατικά, μη θέλοντας να δείξει πως ο ίδιος ήταν ο ηθικός αυτουργός των εγκλημάτων.

Ο Έλληνας ομογενής βουλευτής Χατζόπουλος, στην Τουρκική Εθνοσυνέλευση είχε καταγγείλει ανοιχτά τα γεγονότα κατηγορώντας ως ηθικούς αυτουργούς την κυβέρνηση, τις μυστικές υπηρεσίες καθώς και διάφορους παράγοντες της τότε πολιτικής (αλλά και οικονομικής) ζωής της Τουρκίας. Εν τω μεταξύ άρχισαν οι διεθνείς αντιδράσεις οι οποίες δεν ήταν καθόλου κολακευτικές για την Τουρκία, ενώ καταφθάνουν στην Τουρκία οι επίτροποι του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών.

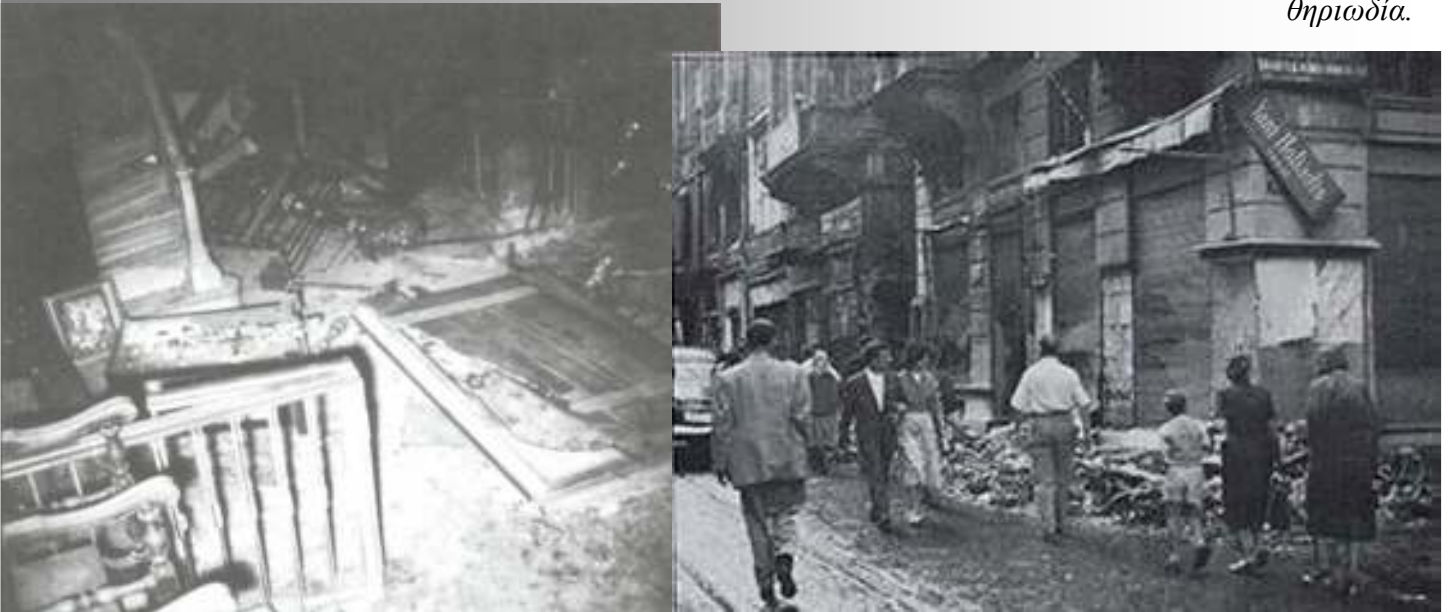
Η Τουρκική Κυβέρνηση, κατόπιν εορτής, αφού «κήρυξε» τον προσφιλή της στρατιωτικό νόμο στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, «συνέλαβε» 2.060 διαδηλωτές, ανάμεσα στους οποίους ήταν και ο κύριος οργανωτής, αρχισυντάκτης της Χουριέτ, Τουρκοεβραίος εξωμότης Χικμέτ Μπιλ, ο οποίος πολλά χρόνια αργότερα, αποκάλυψε ότι το απόγευμα της 6-9-1955 συναντήθηκε στην Κωνσταντινούπολη με τον Τούρκο Πρόεδρο και τον Τούρκο Πρωθυπουργό για να καταστρώσουν

μαζί το Σχέδιο, βάση του οποίου θα γινόταν οι τρομοκρατικές ταραχές. Επίσης, μετά το πραξικόπημα του στρατηγού Κιουρσέλ (1960) στη δίκη του Μεντερικού καθεστώτος, παρουσιάστηκαν τα στοιχεία που απέδειξαν ότι κύριος ένοχος του εφιαλτικού Διωγμού του 1955, της νεότερης Ανατολικής – Μικρασιατικής Καταστροφής, ήταν ο Πρωθυπουργός Αντνάν Μεντερές και ο Υπουργός Εξωτερικών Φατίμ Ρουστού.

Δυο εικοσιτετράωρα μετά τα γεγονότα, ο Τούρκος Πρωθυπουργός Αντνάν Μεντερές, με την συνήθη εξοργιστική τούρκικη υποκρισία, δηλώνει πώς τα έκτροπα ήταν έργο των κομμουνιστών που σκόπευαν να ανατρέψουν το καθεστώς της Τουρκίας.

Την επομένη όμως, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Ισμέτ Ινονού, δηλώνει στα γραφεία του Λαϊκού Κόμματος, του οποίου ήταν αρχηγός, με αφοπλιστική ειλικρίνεια: «Είναι καλό που δεν αναμείχτηκε το κόμμα μας στα γεγονότα, όμως οι εκδηλώσεις αυτές ήταν πολύ καλά οργανωμένη εθνική ενέργεια και ωφέλιμη για να καθαρίσει η χώρα μας από το ελληνικό στοιχείο, που είναι ένας βραχνάς».

Ο διεθνής τύπος δίνει μεγάλη προβολή στο πογκρόμ εναντίον του ελληνισμού στην Τουρκία. Μεγάλης κυκλοφορίας εφημερίδες όχι μόνο της Ευρώπης αλλά και της Αμερικής, της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής και του Καναδά περιγράφουν με τα μελανότερα χρώματα την τουρκική θηριωδία.

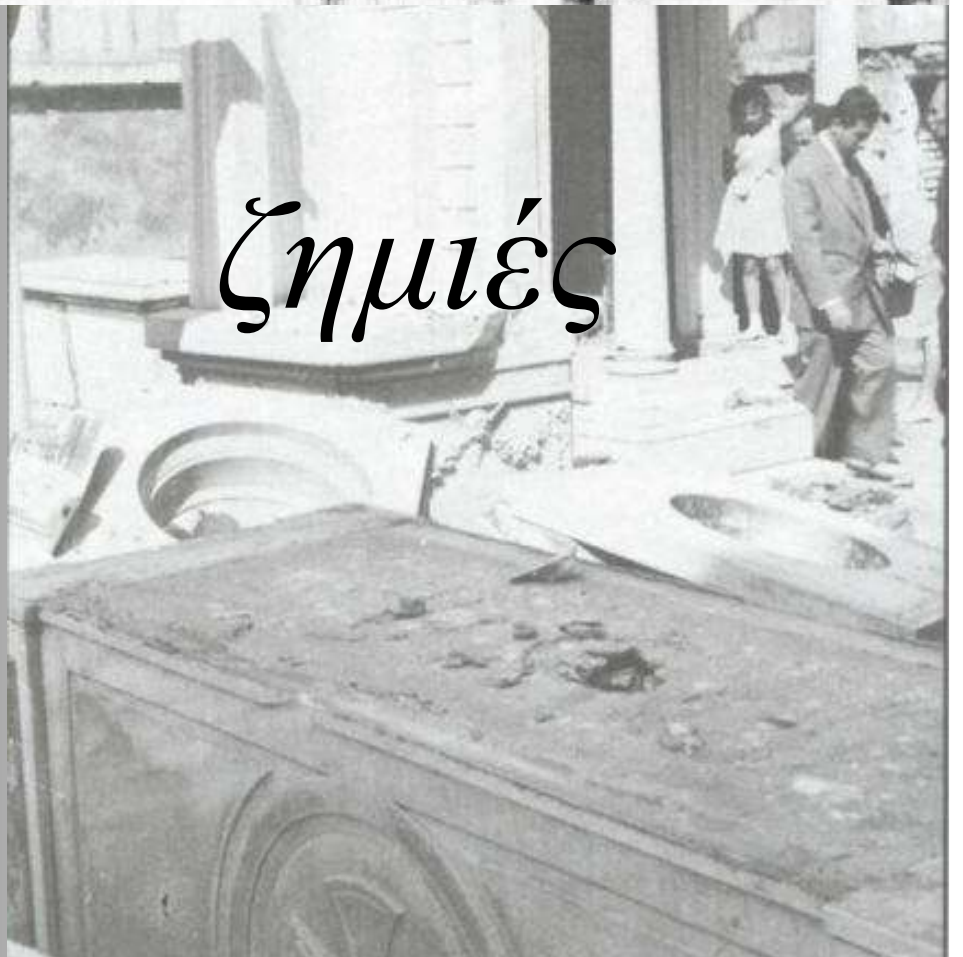
Πέντε χρόνια μετά τα γεγονότα ανετράπη η Κυβέρνηση του Αντνάν Μεντερές από στρατιωτικό πραξικόπημα. Ακολούθησε η δίκη της Πλάτης που έληξε στις 5/1/1961. Ο πρωθυπουργός Αντνάν Μεντερές και ο Υπουργός των Εξωτερικών Φατίμ Ρουστού Ζορλού βρέθηκαν ένοχοι για πολλά αδικήματα, μεταξύ των οποίων και για την οργάνωση και εκτέλεση του πογκρόμ εναντίον των χριστιανών στις 6 Σεπτεμβρίου 1955. Και οι δύο θανατώθηκαν με απαγχονισμό.

Το χωριό Γκιόρτζε της Μικράς Ασίας απ' το οποίο προερχόταν οι περισσότεροι Λαζοί επιδρομείς, τέσσερις βδομάδες μετά τα γεγονότα, καταστράφηκε τελείως από μεγάλη πυρκαγιά, ενώ δύο άλλα χωριά, που επίσης συμμετείχαν στην επιδρομή, ισοπεδώθηκαν κυριολεκτικά από ισχυρό σεισμό.

Από τους 130.000 Έλληνες που ζούσαν στην Κωνσταντινούπολη εκείνον το Σεπτέμβριο, από τα γεγονότα επηρεάστηκαν περίπου 110.000 άνθρωποι, οι οποίοι αφού χάθηκαν δουλειές, σπίτια κλπ, αποφάσισαν σταδιακά να εγκαταλείψουν την Πόλη. Περισσότεροι από 8.500 ομογενείς δεν είχαν στέγη τις επόμενες μέρες και αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν άμεσα την Τουρκία.

ζημιές

Οι ζημιές

Καταστράφηκαν 2.600 σπίτια το σύνολο τους στις περιοχές του Βοσπόρου και του Πέρα στην Ευρωπαϊκή Κωνσταντινούπολη.

Καταστράφηκαν 4.348 καταστήματα εμπόρων και βιοτεχνών της Πόλης στο σύνολο τους τα 2.500 καταστήματα στο Πέραν και στο Γαλατά έγιναν γυαλιά καρφία καθώς και στην Ανατολική πλευρά. Το 100% της εμπορικής δύναμης της ομογένειας είχε καταστραφεί.

110 ξενοδοχεία κι εστιατόρια, (το 90% της ξενοδοχειακής υποδομής της Πόλης, ανήκε σε Έλληνες) καταστράφηκαν. Τα επόμενα χρόνια κρίση στον τουρισμό της Πόλης λόγω έλλειψης καταλυμάτων.

27 φαρμακεία -σε σύνολο 45 όλης της Κωνσταντινούπολης εκείνη την εποχή- καταστράφηκαν.

21 εργοστάσια καταστράφηκαν -σε σύνολο 50- που ανήκαν σε ομογενείς επιχειρηματίες...

73 εκκλησίες βρέθηκαν στο έλεος του «όχλου» (σε σύνολο 85 εκκλησιών). Από αυτές οι 25 κάηκαν και πυρπολήθηκαν και οι υπόλοιπες υπέστησαν σοβαρές ζημιές. Μέσα σε 10 χρόνια

επουλώθηκαν όλες οι ζημιές στις περισσότερες εκκλησίες. Ενώ μετά από 15 χρόνια επισκευάστηκαν οι 20 καμμένες εκκλησίες με την βοήθεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου...

35 σχολεία (τα 5 γυμνάσια Λύκεια, η σχολή της Χάλκης καθώς και όλα τα δημοτικά σχολεία της Ομογένειας υπέστησαν τεράστιες ζημιές.

3 εφημερίδες καταστράφηκαν -σε σύνολο 5- κατασχέθηκαν μηχανήματα καθώς και υλικό.

Απαγορεύτηκε η κυκλοφορία των εφημερίδων αυτών και οι ιδιοκτήτες τους απελάθηκαν από την χώρα χαρακτηριζόμενοι ως δημόσιοι κίνδυνοι για την εθνική ασφάλεια.

Και τα 5 αθλητικά σωματεία που είχε ο ελληνισμός της Πόλης εν λειτουργία την περίοδο 1955-1956 καταστράφηκαν.

Η Τουρκία ποτέ δεν παραδέχτηκε επίσημα την πρόκληση καταστροφών από το Πογκρόμ ενώ αιτιολόγησε τις ζημιές σε κομμουνιστές και ακροδεξιούς φοιτητές οι οποίοι αντέδρασαν συναισθηματικά στο ζήτημα της Κύπρου. Με την πορεία του χρόνου όμως φάνηκε πραγματικά ποιος προκάλεσε τα γεγονότα.

Το 1960 ψήφισαν τον νόμο «περί βακουφίων» της Ελληνικής Κοινότητας. Ένας νόμος με εξωφρενικές δημοτικές και δεσμευτικές διατάξεις. Δέσμευσαν όλα τα περιουσιακά στοιχεία των ομογενών που είχαν διώξει με την βία από την Κωνσταντινούπολη. Ψήφισαν ειδικό νόμο για τις ανώτατες σχολές ιδιωτικής φύσεως με απώτατο σκοπό το να κλείσει η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, κάτι που τελικώς επετεύχθη για πολλές δεκαετίες. Το 1964 ξερίζωσαν 14.000 Έλληνες υπηκόους που ζούσαν πάμπου προς πάμπου στην Πόλη και τους ονόμασαν «απελαθέντες».

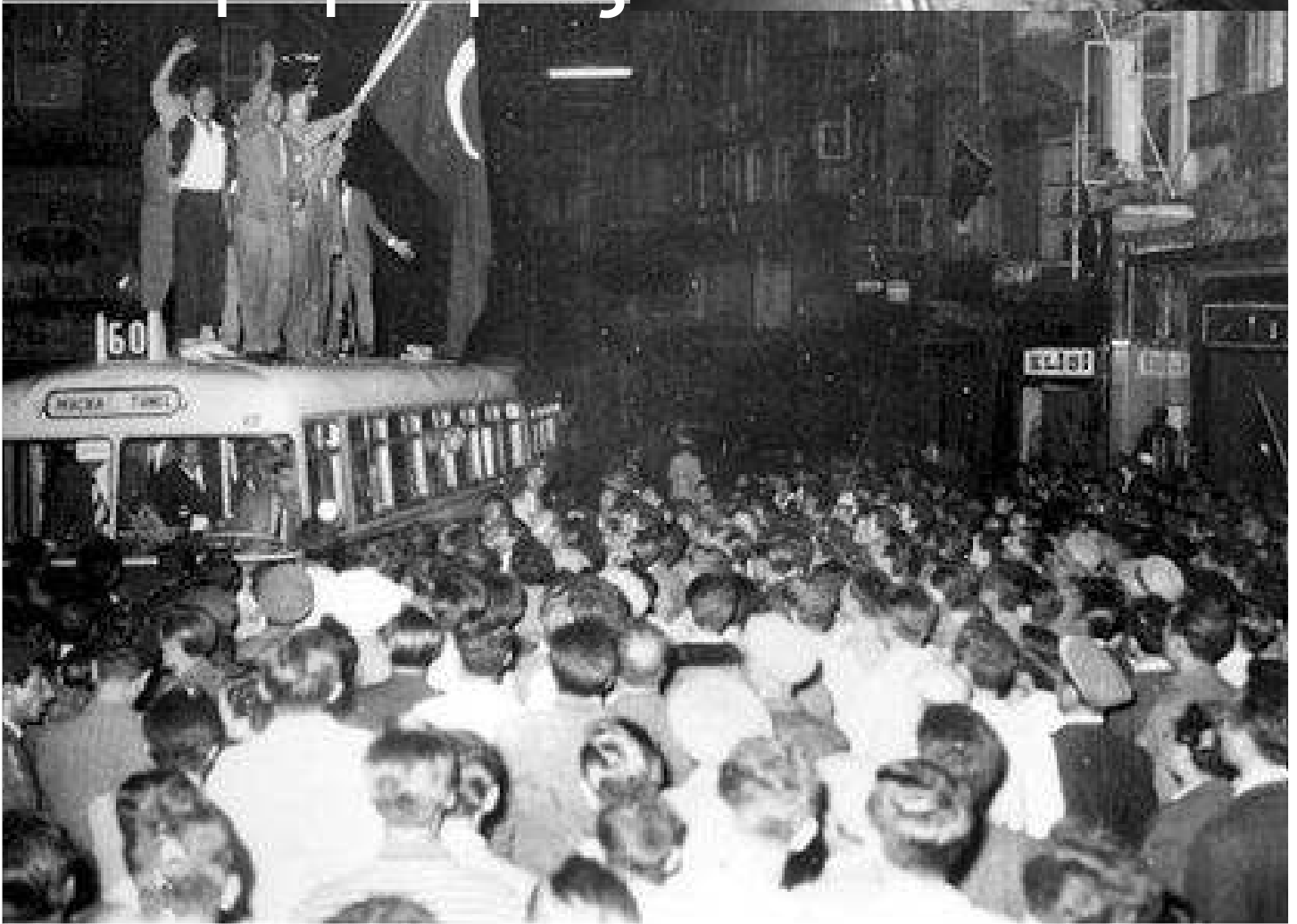
Τους απαγόρευσαν να μιλούν δημοσίως την ελληνική γλώσσα. Για όσους δεν υπάκουαν «αρμόδια» ήταν μια εξωκρατική και τρομοκρατική οργάνωση. Οι απαγορεύσεις για την χριστιανική θρησκεία είναι εξίσου σκληρές. Μόνον ο Πατριάρχης επιτρέπεται να φοράει ράσο. Ούτε οι ιερείς, ούτε καν οι Επίσκοποι του Πατριαρχείου μπορούν να κυκλοφορούν με το σχήμα τους στην Πόλη.

Με τιμές Ιανουαρίου 2002 οι ζημιές που προκάλεσε η Τουρκία στον Ελληνισμό της Πόλης τον Σεπτέμβριο του 1955 ανέρχονταν σε 10.000.000.000\$.

Η Τουρκία έδωσε ελάχιστες αποζημιώσεις που αποτιμώνται σε 200.000.000\$.

μαρτυρίες

«Ο ιερέας της εκκλησίας του Γενή Μαχαλά αφού γυμνώθηκε, δέθηκε σ' ένα φορτηγό και τον γυρνούσαν στους δρόμους, όπου το πλήθος τον έφτυνε. Από όσα είδα και άκουσα, δε μου μένει καμία αμφιβολία ότι η επίθεση του τουρκικού όχλου κατά των ελληνικών περιουσιών έχει προμελετηθεί και προετοιμαστεί με επιμέλεια».
(Νόελ Μπαρμπές, της «Ντέιλι Μείλ», Λονδίνου)

«Βρισκόμασταν μόνοι στο σπίτι μόλις άρχισαν τα φοβερά γεγονότα. Είχε αρχίσει να σουρουπώνει, όταν ξαφνικά ακούσαμε ασυνήθιστο θόρυβο, ιδιαίτερα δυνατό. Φοβηθήκαμε, αλλά δεν μπορούσαμε να αντιδράσουμε. Ο θόρυβος δυνάμωνε συνεχώς και ο φόβος μας γινόταν εντονότερος. Στην κεντρική είσοδο είχα βάλει μια μεγάλη μπάρα, ενώ είχαμε κλείσει τα παράθυρα. Στο διπλανό σπίτι είχαν ήδη αρχίσει τη λεηλασία. Ακούσαμε φωνές να ζητάνε βοήθεια. Τελικά, μπήκαν από την πόρτα του κήπου. Την είχαν σπάσει με κασμάδες. Μόλις με είδαν, ρώτησαν με δυνατή φωνή και απειλητικό ύφος: «Τούρκοι είσαστε εσείς;» Όλοι απαντήσαμε: «Είμαστε Ρωμιοί μέχρι τα κεραμίδια». Τον ένα όροφο του σπιτιού τον λεηλάτησαν. Δεν άφησαν τίποτε στο πέρασμά τους. Έσπειραν τον πανικό και την καταστροφή. Έφυγα με τη γυναίκα μου για να γλιτώσουμε. Είχε πάθει σοκ και έκλαιγε ασταμάτητα. Στο δρόμο επικρατούσε πανικός, οι εκκλησίες είχαν λεηλατηθεί, τα σπίτια και τα καταστήματα είχαν γίνει κάρβουνο...».
(Σωτήρης Μισαηλίδης)

«Εκείνο το βράδυ, ένας φίλος του πατέρα μου Τούρκος, ήρθε να μας ειδοποιήσει ότι θα συμβεί κάτι πολύ κακό. Ήρθε ταραγμένος και έντρομος από το σπίτι του, που βρισκόταν σε περιοχή τρεις ώρες μακριά από το δικό μας. Οι φόβοι του επαληθεύτηκαν μόλις άρχισε να σουρουπώνει. Ακούστηκαν βουητά και φασαρία από μακριά. Όλοι αναρωτιόμασταν για τους θορύβους και δεν θέλαμε να πιστέψουμε ότι τα λόγια του φίλου μας θα βγαίνουν αληθινά. Μετά από λίγα λεπτά, οι βάνδαλοι εισέβαλαν στο σπίτι μας. Άρχισαν να σπάνε, να καίνε και να καταστρέφουν ό,τι έβρισκαν μπροστά τους. Στο σπίτι μας έμειναν μόνοι οι τέσσερις τοίχοι. Κινδύνεψε, όμως, και η ιδιά μας η ζωή. Εμένα και τη μητέρα μου αποπειράθηκαν να μας βιάσουν. Μας κυνηγούσαν μέσα στο σπίτι και όταν μας έπιασαν άρχισαν να μας σκίζουν τα ρούχα. Φώναζα, «βοήθεια, μάς σκοτώνουν». Ευτυχώς, ένας γείτονας από το απέναντι σπίτι μάς έσωσε. Ο αδελφός μου, τρομοκρατημένος πήδηξε σε διπλανή οικοδομή από ύψος έξι μέτρων. Την επόμενη μέρα το βρήκαμε λιπόθυμο και τραυματισμένο σοβαρά στο κεφάλι. Ο μικρότερος αδελφός μου έπαθε ψυχολογικά προβλήματα και πέρασε μια δεκαετία για να συνέλθει...».
(Δέσποινα Ισαακίδου)

«Οι δρόμοι της Πόλης είχαν βουλιάξει από τα ελληνικά υπάρχοντα που πέταζαν οι Τούρκοι. Όλοι αυτοί οι τύπου που μπήκαν στα σπίτια μας, ήταν μαζεμένοι στις γωνιές και μοίραζαν τα «λάφυρα». Έβλεπες αυτούς τους ανθρώπους, με τα κουρελιασμένα ρούχα να φορούν κάτι ακριβό: Ένα χρυσό ρολόι, ολοκαίνουργια παπούτσια, ένα ακριβό καπέλο. Ο Μεντερές, ο Πρωθυπουργός, είχε βγει για επιθεώρηση στους δρόμους και έβλεπες το πλήθος των φανατισμένων Τούρκων να του φωνάζει: «Αφέντη, δεν μας έμειναν ρόπαλα!».
(Γιώργος Λεύκαρος)

«Εκείνο το βράδυ, δεν έμεινε κατάστημα για κατάστημα που να μην έχει λεηλατηθεί. Τους λέγαμε «τσαπατσούληδες», δηλαδή άνθρωποι πολλών κατηγοριών χωρίς να έχουν θέμα αξιοπρέπειας, οι οποίοι γυρνούσαν, έσπαγαν ένα μαγαζί, φορούσαν τσαρούχια, έβγαζαν τα τσαρούχια, έβαζαν παπούτσια αν ήταν κατάστημα που πουλούσε παπούτσια, φορούσαν τα παπούτσια, πετούσαν και τα άλλα στον δρόμο και έφευγαν. Πήγαιναν σε κάποιο κατάστημα που είχε τρόφιμα έτρωγαν καλά καλά, ό,τι περίσσευε στο δρόμο κι αυτά. Πήγαιναν σε άλλα που είχαν ενδύσεις, ντυνόntonτουσαν ωραία-ωραία, πετούσαν τα υπόλοιπα στον δρόμο, σπάσανε, ρημάζανε, καταστρέψανε σχεδόν το ¼ των εκκλησιών που υπήρχανε στην Κωνσταντινούπολη, τα ρημάζανε όλα».
(Αλέξανδρος Μαζαράκης, πρόεδρος Ένωσης Κωνσταντινουπολιτών)

«...σε αυτό το σημείο θα είναι πολύ χρήσιμο να συζητήσουμε για το 9ο γραφείο του Λαϊκού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος (ΛΡΚ). Το 9ο γραφείου του ΛΡΚ ήταν αρμόδιο για τις μειονότητες και για την κατανομή του εισοδήματος. Από αυτή την άποψη είναι πολύ εντυπωσιακό. Μόνο ένα γραφείο ήταν αρμόδιο για αυτά τα δύο διαφορετικά θέματα. Το γραφείο αυτό ετοίμασε μία αναφορά το 1944. Η αναφορά αυτή είχε τον τίτλο «Το Ζήτημα των Μειονοτήτων». Έκανε αναφορές στα προβλήματα των διαφόρων μειονοτήτων στη χώρα και έκανε προτάσεις για την επίλυσή τους. Αναφερόταν στους Κούρδους, Τσετσένους κτλ. και στους μη μουσουλμάνους. Στο μέρος για τους μη μουσουλμάνους χρησιμοποιούσαν φράσεις όπως: «Ο στόχος μας στην 500η επέτειο της άλωσης της Κωνσταντινούπολης πρέπει να είναι η εκκαθάριση της πόλης από τους Έλληνες». Ανέφερε επίσης ότι οι μη μουσουλμάνοι δεν υιοθετούσαν την τουρκική ταυτότητα και διατηρούσαν σε μεγάλο βαθμό τη θρησκεία, τις παραδόσεις, τα έθιμα και τις αξίες τους. Σύμφωνα με την αναφορά αυτή, που ετοιμάστηκε το 1944, μέχρι την 500η επέτειο της άλωσης της Κωνσταντινούπολης, δηλαδή μέχρι το 1953, θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί η εκκαθάριση της πόλης από τους Έλληνες».
(Ριντβάν Ακάρ, Τούρκος συγγραφέας)

Ο Μιχάλης Βασιλειάδης, διευθυντής της εφημερίδας «Απογευματινή» της Κωνσταντινούπολης, αφηγείται ότι την ημέρα των γεγονότων στην αγορά, επικρατούσε μια περίεργη κατάσταση καθώς οι Τούρκοι μαγαζάτορες προειδοποίησαν τους μη μουσουλμάνους συναδέλφους τους να κλείσουν τα μαγαζιά, ενώ στους δρόμους κυκλοφορούσαν άγνωστοι τύποι που έκαναν τους πελάτες. «Ο πατέρας μου ήταν οδοντίατρος και το ιατρείο του ήταν στο σπίτι. Στην πολυκατοικία έμεναν οι ιδιοκτήτες των διαμερισμάτων, μια Αρμένια κυρία και οι άλλοι Ρωμιοί γείτονες. Όταν πλησίασα το σπίτι, ο Αχμέτ εφέντης, ο θυρωρός, με κάλεσε με βιάση. Έκλεισε την πόρτα, πήρε τη σημαία και βγήκε έξω. Εκείνη στη στιγμή άρχισε να έρχεται ένα μεγάλο πλήθος φωνάζοντας. Στο μεταξύ είχε κυκλοφορήσει η εφημερίδα «Εξπρές» (ση η εφημερίδα που δημοσίευε την είδηση για τη βομβιστική ενέργεια και υποκινούσε τον κόσμο να ξεσηκωθεί). Ο κόσμος ξεσηκώθηκε και άρχισε να επιτίθεται δεξιά αριστερά. Όταν έφτασαν στο σπίτι μας, ο Αχμέτ εφέντης είπε: «Αυτό είναι σπίτι μουσουλμάνων, δεν υπάρχουν Ρωμιοί». Όταν έφυγαν, ο Αχμέτ εφέντης πήρε στη σημαία και τον καζμά και τους ακολούθησε για να καταστρέψει τα σπίτια των Ρωμιών και να λεηλατήσει. Αυτός ο άνθρωπος μας έβλεπε ως τους ανθρώπους των οποίων κάνει τα ψώνια, παίρνει το μπαχσίσι τους και όταν μαγειρεύουν φαγητό στο σπίτι, του δίνουν και αυτού. Ενώ οι άλλοι, εκείνοι που δεν γνώριζε, ήταν Ρωμιοί. Του είχε υποβληθεί ότι οι Ρωμιοί ήταν εχθροί. Αν μας έβλεπε με τη ρωμείκη ταυτότητά μας ίσως να μη μας έσωζε» λέει ο Μιχάλης Βασιλειάδης.

Ο Σταύρος Γιουσουφίδης μέσα απ' το Γηροκομείο του Ελληνικού Νοσοκομείου του Μπαλουκλί, αφηγείται: «Μέναμε στο Αϊβάνσαραϊ. Εργαζόμουν σε ένα κατάστημα χονδρικής στο Εμίνονου. Το βράδυ της 6ης Σεπτεμβρίου ακούσαμε ένα μεγάλο θόρυβο. Μία πολυπληθής ομάδα φώναζε συνθήματα. Οι πρώτες καταστροφές άρχισαν από την εκκλησία στο Εντιρνέκαπι. Έρχονταν χτυπώντας και σπάζοντας. Όταν έφτασαν στο σπίτι μας, μας προφύλαξε ο παιδικός μου φίλος Ισμαήλ Τσαβούς. Στη συνέχεια πήγε στη πίσω γειτονιά να προστατέψει τον αδελφό του που ζούσε με μια Ρωμιά. Όταν έφυγε μία ομάδα κατέστρεψε το μπροστινό μέρος του σπιτιού μας. Η γειτονιά μας καταστράφηκε. Παρά το γεγονός ότι κηρύχθηκε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, συνέχισαν να καταστρέφουν. Αποχώρησαν με το πρωινό εζάνι (πρόσκληση για προσευχή). Αργότερα συγκεντρωθήκαμε στο Φανάρι. Μετά τα επεισόδια πολλοί από τους Ρωμιούς έφυγαν στο εξωτερικό. Μας έδωσαν αποζημίωση αλλά δεν θυμάμαι πόσο ήταν».

Η Ευσεβεία Αδόσογλου, ομοίως μέσα απ' το Γηροκομείο του Ελληνικού Νοσοκομείου του Μπαλουκλί, θυμάται: «Μέναμε σε ένα σπίτι στο Μπακίρκιοϊ (Μακροχώρι). Ο πατέρας μου ασχολούνταν με μεταφορές. Ο μικρότερος αδελφός του ο Βασίλης δούλευε σε ένα εργοστάσιο στο Ζεϊτίνμπουρνου. Οι γείτονές μας μας αγαπούσαν πολύ. Ο αδελφός μου ο Βασίλης που έμαθε ότι θα γίνει κάτι, ήρθε μαζί με φίλους του από το εργοστάσιο το βράδυ της 6ης Σεπτεμβρίου μπροστά στο σπίτι μας. Εγώ επειδή δεν κατάλαβα τι γινόταν κάλεσα τον αδελφό μου και τους φίλους του μέσα στο σπίτι για να μη κρυώνουν έξω. «Δεν γίνεται τώρα, ίσως αργότερα» μου είπαν. Στη συνέχεια με τη σειρά φύλαξαν σκοπιά μπροστά στο σπίτι. Μας φύλαξαν από εκείνο το αγριεμένο πλήθος. Οι εύποροι Ρωμοί που έμεναν στην πίσω γειτονιά έπαθαν μεγάλη ζημιά. Ληηλατήθηκαν τα σπίτια και τα μαγαζιά τους. Οι εκκλησίες δεν έπαθαν τίποτα. Αυτοί που ήρθαν φαίνονταν κουρασμένοι γιατί ήρθαν από άλλα μέρη και ήταν ομάδες που λεηλατούσαν»

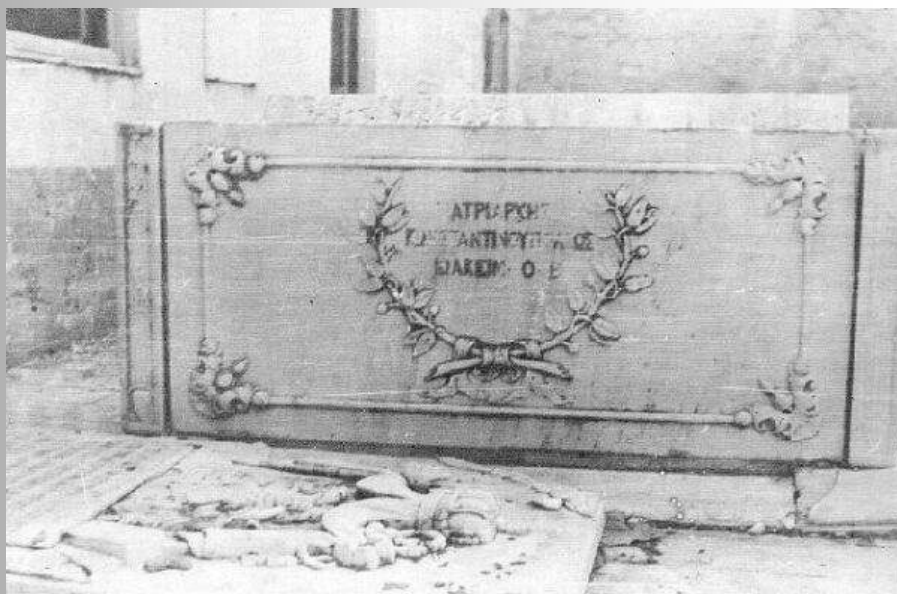

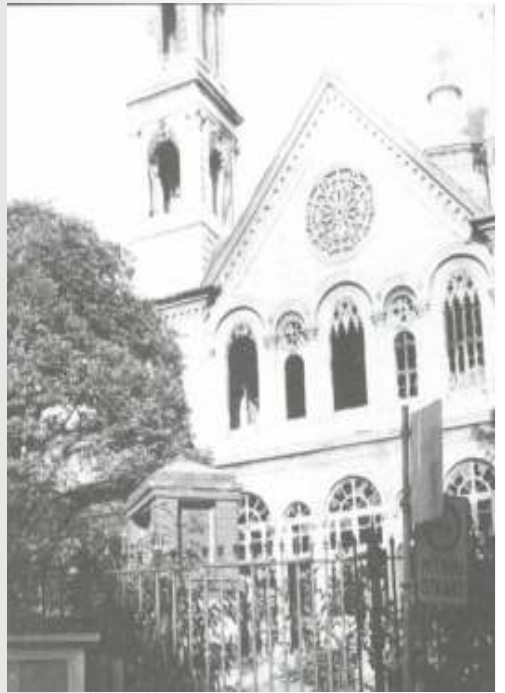
φωτογραφίες

Νεκροταφεία

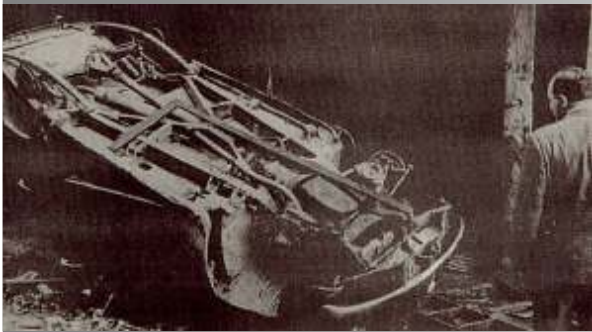

Εκκλησίες

ληλασίες

Το παρόν αποτελεί κομμάτι του www.omogeneia-konstantinoupoli.com εκτός από το φωτογραφικό υλικό το οποίο έχει κατοχυρωθεί στους δικαιούχους του και υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα τα οποία είναι καταχωρημένα στην Τουρκική Δημοκρατία, σε χώρες της Ε.Ε, ΗΠΑ, Καναδά και αλλού.

Το φωτογραφικό υλικό που υπάρχει καλύπτεται από τέσσερις πηγές:

- 1) Του Δ. Καλούμενου, φωτογράφου ο οποίος με κίνδυνο της ζωής του βγήκε την νύχτα των ταραχών και άρχισε να αποθανατίζει τις στιγμές όπου το πλήθος κατέστρεφε. Μετά με συνοπτικές διαδικασίες ξεφορτώθηκε τα φιλμ στο ελληνορθόδοξο Νεκροταφείο της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στο Σισλί και μετά από υποδείξεις, το υλικό ταξίδεψε στην Ελλάδα.
- 2) Από τον τουρκικό τύπο της εποχής (Son havadis, Hürriyet, Cumhuriyet, Akşam) οι οποίοι φωτογράφιζαν κυρίως το πλήθος και όχι το υλικό που καταστράφηκε ή τα ακίνητα/πάγια της Μειονότητας.
- 3) Από ξένες πηγές όπου είναι αρκετά περιορισμένο σαν υλικό λόγω της άρσης απορρίτου της εποχής.
- 4) Από την Στρατιωτική ασφάλεια της εποχής η οποία ήρε την απαγόρευση αναδημοσίευσης του υλικού μόλις το 2003 -για να κυκλοφορήσει ελεύθερα στην Τουρκία.

www.omogeneia-konstantinoupoli.com

